

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 4: In Menam libertum Pompeij Magni

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

A mus conflagrarit, instar naphthæ: seu olei viui, quo credibile est donum illud Medææ perunctū fuisse, Glaucamque flamma subito comprehensa exarsisse. Plinius lib. 2. cap. 10 §. de naphtha, *Ita ferunt a Medæa pellicem crematam, postquam sacrificatura ad aras accesserat, corona igne raptâ.*

SERPENTE FUGIT ALITE.] à dracone alis instructo, & pennigero vecta. notum est hoc ex Medæa Euripidis in extrem. *Αἴγ', εἴπ' βύλει. χεῖρ' δ' εἰ-
λαύσεις ποτε. Τοῖον δ' ὄχημα παρὸς ἦλιος πατὴρ Διδῶσιν ἡμῖν,
ἔρυμα πολέμιας χερὸς.* id est, dic, siquid vis. manu autem tanges numquam: tale nobis vehiculum pater Sol donat, arcem, & præsidium aduersus hostilem manum. Varro Marcip. *Dixit regi Medæam aduectam per aëra in rheda anguibus.*

NEC TANTVS VMQVAM SIDERV M, &c.] vapor apud Lucretium, & ceteros bonos scriptores semper valetidem, quod calor. Lucret. lib. 3. *Tenuis enim quadam moribundos deserit aura Mistra vapore: vapor porro trahit aëra secum: Nec calor est quisquam, cui non sit mistus & aër.* duobus nominibus vaporis, & caloris, eandem rem significat. Virgil. *Aeneid. 5. lentusq; carinas Est vapor, & toto descendit corpore pestis. ibid. restinctus donec vapor omnis, & omnes, Quattuor amissis, seruata à peste carina.* siderum vaporem, seu calorem nimis acrem, æstuosam impotentiam appellat Oda 16. *infra, Nulla nocent pecori vestigia, nullius astri Gregem æstuosa torret impotentia.* huc pertinet illud, Oda 1. lib. 3. *arbore nunc aquas Culpante, nunc torrentia agros Sidera.*

SITICVLOSÆ] aridæ, siti huiusmodi, ut loquitur Virgil. *Georg. 2.*

NEC MVNVS HVMERIS, &c.] id est, nec id munus, quod Deianira ad Herculem misit, Nefsi Centauri cruore imbutum, vehementiore calore humeros eius, & viscera excruciauit, quam alliū, eorum, qui eo vescuntur, inflammare corpora solet. De hac tunica ad Herculem missa qui plura scire volet, legat Sophoclis Trachinias, & M. Tullij Tuscul. lib. 2. ubi aliquot Sophoclis versus, qui ad hanc rem pertinent, producantur, ab ipso Tullio Latini facti. *Sed videamus Herculem ipsum* (inquit M. Tull.) *qui tum dolore frangebatur, cum immortalitatem ipsa morte querebat, quas hic voces apud Sophoclem in Trachinijs edidit? cui, cum Deianira sanguine Centauri tinctam tunicam induisset, inhaesissetq; ea visceribus, ait ille, O multa, &c. vide & annot. ad Od. 17. huius libri.*

EFFICACIS] id est, ad agendum, & efficiendum apti. *ωεγαπικῆ, δραστηρίη, ρεκτηρίη.*

SI QV ID VMQVAM TALE] nempe alliū.

IOCOSE MÆCENAS,] opportunè hoc loco iocosum appellauit, de Mæcenatis osculis, & reb. amatorijs verba facturum, ut notat Porphyrio.

MANVM PVELLA SVAVIO &c.] id est, te osculari volentem opposita manu prohibeat. In quibusdam libris veteribus scriptum est, *sanio.*

EXTREMA ET IN SPONDA CVBET.] & sese quam longissimè abs te remoueat, neq; se tibi complectendā, potiendamq; præbeat, cum in communi tecum lecto cubabit. Spondæ extrema sunt lecti latera: seu exteriores lecti partes.

IN MENAM LIBERTUM Pompeij Magni. Ode 4.

L Vpis, & agnis quanta sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia:
Fortuna non mutat genus.
Vidēsne sacram metiente te viam
Cum bis ter vlnarum toga,
Ut ora vertat huc, & huc euntium
Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumuiralibus
Praconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi iugera:
Et Appiam mannis terit:
Sedilibusq; magnus in primis eques
Othone contemto sedet.
Quid attinet tot ora nauium graui
Rostrata duci pondere
Contra latrones, atq; seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

LVPIS ET AGNIS] Luporum & agnorum discordiam, atq; inimicitias etiam Homerus significat his versibus *ιλ. λ. Οὐδὲ λύκοι καὶ ἄρνες ὁμόφρονες θυμὸν ἔχουσιν Ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διάμπερες ἀλλήλοισι.* id est, neq; lupi & agni concordem animum habent. sed perpetuò inter se male cogitant & maleuolunt. & Plato in Phædro, *ὡς λύκοι ἄρνας φιλοῦσι,* *ὡς πῦρ δὲ φιλοῦσιν ἐρεσσαι.* id est, ut lupi agnum amant, sic puerum amatores. versus est nescio cuius poetæ. *infra Od. 12. ut panet acreis Agna lupos.*

TECV M MIHI DISC.] subintellige, tanta: ut sit, Tanta mihi tecum discordia est.

SORTIT O] sortitò non est fortuitò: sed hoc sentit Horatius, cum primùm nata animalia sunt, suum cuiq; animali à natura proprium quendā, & ut ita dicam, peculiarem affectum, verbi gratia, alicuius rei persecutionem vel fugam, amorem vel odium esse attributū. sumtum fortasse à veterum more, qui plurimis & maximis in rebus sortibus utebantur: vnde & apud Græcos *λαχάνει,* & apud Latinos sortiri vsurpatur pro consequi, atque obtinere. Potest etiam hoc dici, sortem, quam *κλήρον* Græci dicunt, idem esse, quod alijs verbis *δαίμονα,* & *μοῖραν* à partiendo appellant, quia vnusquisq; statim ab ortu suo certam viuendi & moriendi condicionem diuinitus, aut à fati diuisam, ac tributam consequatur. de sortibus non nihil diximus ad Odam 3. lib. 2. Quanta igitur inter

A tur inter lupos & agnos discordia est natura: tanta mihi tecum inimicitia intercedunt.

IBERICIS PERVSTE FVNIB.] significat, eum fuisse seruum, utpote cuius in lateribus & tergo, verberum: in cruribus, vinculorum & compedum extarent vestigia. Funes Iberici autem e sparto intelliguntur: cuius magna est in Hispania copia. iam *peruste latus*, est Hellenismus, id est, tu, cuius latus perustum est.

ET CRVRA DVRA COMP.] & cuius crura perusta sunt duris compedibus. epist. 16. lib. 1. *in manicis & Compedibus duro te sub custode tenebo.*

SACRAM METIENTE TE VIAM] cum per viam sacram incedis. Via sacra ad Capitolium ducit. sic autem dicta est, quod in ea fœdus inter Romulum & Tatium ictum sit. auctor Festus Pomp. Ode 7. eodem lib. *ut descenderet Sacra cætenarius via.* & saty. 9. lib. 1. *Ibam forte via sacra, si cui meus est mos.*

B CVM BIS TER VLNAR. TOGA] amplissima. togæ laxitas & amplitudo diuiti est: contra arcta toga eorū, qui sunt mediocri, aut etiam tenuioris fortunæ, ut epist. ad Loll. 2. lib. 1. *Arcta decet sanum comitem toga.* Porphy. iustā togæ magnitudinem sex vlnis constitisse vult intelligi.

VT ORA VERTAT, &c.] quo pacto homines prætereuntes, in te ora vertentes indignentur? indignationem Græci *νέμεσις*, & indignari *νεμίσαν* vocant. quod distinguit Aristoteles *ἀπὸ τῆς φθορῆς* lib. 2. de moribus ad Nicomachum, his verbis, *νεμίστικος λυπῆται ὅτι τοῖς ἀναξίως ἐνταράττοι· φθονερὸς ἁπλῶς ἀλλῶν τῶν ὅτι πᾶσι λυπῆται.* id est, indignabundus, seu is, qui ad indignandum propensus est, dolet eorum rebus secundis, qui eis indigni sunt: inuidus hunc superans rebus omnium secundis contabescit. Idem propemodum scribit *ῥήτορ. ε. εἰ γὰρ ὅτι τὸ νεμίσαν λυπῆσαι ὅτι τῶ φαινομένῳ ἀναξίως ἐνταράττειν, ὡς ἔστιν μὲν δῆλον, ὅτι οἷον τὸ ὅτι πᾶσι ἀγαθοῖς νεμίσαν, ἀλλ' ὅτι πλὴτω καὶ δυνάμει, &c.* id est, *Si enim indignari, est dolore affici ob eius, qui præter dignitatem & meritum videtur rem suam bene gerere, res secundas: primum quidem perspicuum est non licere ob omnia bona indignari, sed ob diuitias & potentiam, &c. duntaxat.* & item Topic. *ε. νεμίστικος δὲ ὁ λυπόμενος ὅτι ταῖς τῶν κακῶν ἐνταράττοις.* huc pertinet locus ille Ciceronis ad Atticum lib. 5. non satis explicatus. *ut libet, sed plane gaudeo, quoniam τὸ νεμίσαν interest τῆς φθονεῖν, ut libet* (inquit M. Tull.) *sed plane gaudeo, videlicet Hirrum repulsam tulisse. erat enim indignus eo honore, quem petebat, nempe auguratu. Itaque si eum obtinuisset, ego merito indignatus essem, neque propter meam indignationem, inuidere ei honorem dicendus essem. differt enim τὸ νεμίσαν, quod indignari Latine dicimus, ab eo, quod est inuidere, seu φθονεῖν, ut Græci nominant. Atque hunc quidem locum sic arbitror esse explicandum, non, ut alij interpretantur, interest, id est, vile est, &c. nam illud interest, pro differt, est positum, ut Academic. 2. *quæ illa visâ, è quibus omnia decreta sunt nata, negant quicquam à falsis interesse.* Plutarchus præterea, ut mihi indicavit German. Valens, libello *ὡς εἰ ἠθικῆς ἀρετῆς*, his Aristotelis consentanea scribit: *ἀντὶ τοῦ χρεῖσθαι μὲν τε-**

D *εξε τὰ τῶν παθῶν ἐρέματα τῶ λογισμῶ συμπαρόντα, καὶ σωπεπτείνοντα ταῖς ἀρεταῖς, ὁ θυμὸς ἀνδρεία μέτελος ὄν, ἢ μισοπονηεῖα τῆ δικαιοσύνη, καὶ ἠνέμοσις ὅτι τὰς παρ' αἴξια ἐντοχούτας τῆ ὀπτιμῆσει, καὶ νοθεύσει ἀφρόνων.* Id est, quibus multo vtiliores sunt affectuum alumni impetus, cum rationi præstò sunt, & virtutes adiuuant: ut animi excandescencia fortitudinem acuit, improbitatis odium ad iustitiam valet, indignatio ad eorum, qui præter meritum fortunati sunt, obiurgationem & monitionem excitat.

SECTVS FLAGELLIS HIC] *μίμοσις* est orationis eorum, qui indignantur, hunc Menam esse tribunum militum, sumtuosissimis & mollissimis vestibus collucere, tot agri iugera possidere, in quattuordecim ordinibus sedere, cum ciuis Romanus non sit. Nam triumviri capitales de maleficio eorum cognoscebant, qui ciues Romani non erant, id est, aut peregrini, aut serui: eosque flagellis dissecari, ac verberari iuebant. ijdem Treviri dicebantur. Erant & triumviri, seu treviri monetales, qui his litteris significabantur, *ΙΙΙΥ. ΑΑΑΑΕΕ.* id est, Treviri auro, argento, æri stando fundendo: unde natus iocus Ciceronis in epistola ad Trebat. *Treuiros vites censeo: audio capitaleis esse: malletm auro, argento, æri essent, &c.* id est, Treuiros populos Belgis & Germanis interiectos vites censeo. audio esse bellicosos & pugnaccis. malletm essent monetales, id est, pecuniosi & locupletes, ut eorum spolijs, & prædæ locupletare posses. Atq; hæc ex Bembo.

PRÆCONIS AD FASTIDIVM] vsque ad fatietatem præconis, qui absentibus, aut etiam aliud agentibus triumphatis hunc Menam aliquando flagellis dissecandum curavit, & fatiatus verberibus lictorem finem cadendi facere iussit.

ARAT FALERNI MILLE F. IVG.] indignum, libertum impurum tot agri iugera, præsertim Campani, arare.

ET APP. MANNIS TERIT] & vectus equis breuibus, & ad delicias & luxum fortunatorum hominū accommodatis, viam Appiam perequitat. Epist. 7. lib. 1. *Impositus mannis aruum cælumq; Sabinum Non cessat laudare.*

SEDIL. QVE MAGN. IN PRIMIS EQ. OTH.] in primis sedilibus, id est, in primis ordinibus. L. Roscius Otho legem tulit, ne quis equestri ordinis esse posset, qui quadringenta millia sestertiū non haberet, & ut equitibus Rom. solis in quattuordecim ordinibus, & separatim à plebe ludos spectare liceret. excepti autem erant duo primi tribunis. Icirco hunc Menam dicit lege Roscia contempta, in primis sedilibus sedere, qui esset indignus tribunatu. De hoc Roscio Othone sic M. Tull. in orat. pro Muræna, *L. Otho vir fortis, meus necessarius, equestri ordini restituit non solum dignitatem, sed etiam voluptatem.* Idem Philipp. 2. *Illud tamen audacia tua, quod sedisti in quattuordecim ordinibus, cum esset lege Roscia de coactoribus certus locus constitutus, quamvis quis fortuna vitio, non suo decoxisset.* Horat. epist. 1. ad Mæcen. lib. 1. *Roscia dic fodes, melior lex, an puerorum Nania, qua regnum recte facientibus offeri?*

C

A T O T O R A N A V I V M, &c.] tot nauis
rostratas.

CONTRA LATRONES] piratas, cum hic
ipse Mena pirata esset, ut eum appellat Plutarch.
in Antonio.

ATQVE SERVILEM MANVM] & contra
fugitivos, id est, contra seruos: qui bellum serui-
le gesserunt Chryso, & Spartaco ducibus. de bel-
lo seruili diximus supra nonnulla ad Odam 14.
lib. 3. sed praestat seruilem manum, fugitivos ac-
cipi, quos armauit Sex. Pompeius Magni filius,
in quo exercitu Mena & Menecrates erant tri-
buni militum.

IN CANIDIAM VE-
neficam. Ode 5.

A T O, deorum quicquid in caelo regit
Terras, & humanum genus:

B Quid iste fert tumultus? & quid omniu
Vultus in unum me truces?

Per liberos te, si vocata partibus

Lucina veris affuit:

Per hoc inane purpuræ decus, precor:

Per improbaturum hæc Iouem,

Quid, ut nouerca, me intuëris: aut uti
Petita ferro bellua?

Ut hæc trementi questus ore constitit

Insignibus raptis puer,

Impube corpus, quale posset impia

Mollire Thracum pectora:

Canidia breuibus implicata viperis

Crineis, & incomtum caput,

C Iubet sepulcris caprificos erutas,

Iubet cupressus funebris,

Et unctaturpis oua ranae sanguine,

Plumamq; nocturnæ strigis,

Herbasq; quas Iolcos, atq; Iberia

Mittit venenorum ferax:

Et ossa ab ore raptæ ieiunæ canis,

Flammis aduri Colchicis.

At expedita Sagana per totam domum

Spargens Auernaleis aquas,

Horret capillis, ut marinus, asperis

Echinus, aut currens aper.

Abacta nulla Veia conscientia,

Ligonibus duris humum

Exhauriebat ingemens laboribus,

Quò posset infossus puer

Longo die bis, tæruè mutatae dapis

Inemori spectaculo: (aqua

Cum prominere ore, quantum exstant

Suspensa mento corpora:

Exsucta uti medulla, & aridum iecur,

Amoris esset poculum:

Interminato cum semel fixæ cibo

Intabuissent pupula.

Non defuisse masculæ libidinis

Ariminensem Foliam,

Et otiosa credidit Neapolis,

Et omne vicinum oppidum:

Quæ sidera excantata voce Thessala,

Lunamq; caelo deripit.

Hic irreflectum seua dente liuido

Canidia rodens pollicem,

Quid dixit? aut quid tacuit? o rebus meis

Non infideles arbitra

Nox, & Diana, quæ silentium regis,

Arcana cum sunt sacra:

Nunc nunc adeste: nunc in hostileis domos

Iram, atq; numen vertite.

Formidolosa dum latent siluis fera

Dulci sopore languida:

Senem, quod omnes rideant, adulterum

Latrent Suburanae canes,

Nardo perunctum, quale, nec perfectius,

Mea laborarunt manus.

Quid accidit? cur dira barbaræ minus

Venena Medæe valent,

Quibus superbam fugit vltæ pellicem

Magni Creontis filiam,

Cum palla, tabo munus imbutum, nouam

Incendio nuptam abstulit?

Atqui nec herba, nec latens in asperis

Radix fefellit me locis.

Indormit unctis omnium cubilibus

Obluione pellicum.

Ah, ah, solutus ambulat veneficæ

Scientioris carmine.

Non vsitatis, Vare, potionibus,

(O multa fleturum caput,)

Ad